

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

О. М. Петухова

ІНВЕСТИВАННЯ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів*

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2014

УДК 330.322(075.8)
ББК 65.9(2)0-56я73
П 29

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1/11-12907 від 13.08.2013 р.)*

Рецензенти:

Мартиненко В. П., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Національного університету біоресурсів і природокористування України;
Гаманкова О. О., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри страхування Київського національного економічного університету;
Кореник П. І., доктор економічних наук, завідувач кафедри економіки і управління підприємством Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Петухова О. М. Інвестування [текст] навч. посіб. / О. М. Петухова. – К. : П 29 «Центр учбової літератури», 2014. – 336 с.

ISBN 978-617-673-300-3

Навчальний посібник містить зміст лекцій, ключові поняття, завдання для самостійної роботи, тести, практичні завдання, термінологічний словник. Форма і зміст посібника відповідають навчальній програмі з дисципліни «Інвестування» для підготовки студентів напрямку «Фінанси і кредит».

Для викладачів, студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також тих, хто прагне самостійно оволодіти новітніми досягненнями теорії і практики інвестиційної діяльності.

УДК 330.322(075.8)
ББК 65.9(2)0-56я73

ISBN 978-617-673-300-3

© Петухова О. М., 2014.
© Видавництво «Центр учбової літератури», 2014.

Вступ	7
РОЗДІЛ I. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ІНВЕСТУВАННЯ»	10
<i>Тема 1. Методологічні основи інвестування</i>	<i>10</i>
1.1. Економічна сутність інвестицій та їх значення для розвитку економіки	10
1.2. Класифікація інвестицій	12
1.3. Стадії інвестиційного процесу	20
1.4. Інвестиційний ринок	21
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>23</i>
<i>Тема 2. Суб'єкти й об'єкти інвестиційної діяльності</i>	<i>24</i>
2.1. Інвестиційна діяльність: поняття та учасники	24
2.2. Держава як суб'єкт інвестиційної діяльності та її інститути.	25
2.3. Господарські товариства як суб'єкти інвестиційної діяльності	29
2.3.1. Загальна характеристика господарських товариств	29
2.3.2. Акціонерні товариства	30
2.3.3. Товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю	33
2.3.4. Повне та командитне товариства	35
2.4. Фінансово-кредитні установи	37
2.5. Інститути спільного інвестування	39
2.6. Функціональні учасники інвестиційного процесу	42
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>43</i>
<i>Тема 3. Фінансові інвестиції.</i>	<i>45</i>
3.1. Цінні папери	45
3.1.1. Поняття та загальна характеристика цінних паперів	45
3.1.2. Характеристика акцій	50
3.1.3. Характеристика облігацій	53
3.1.4. Характеристика ощадних сертифікатів	55
3.1.5. Характеристика векселів	56
3.1.6. Характеристика інвестиційних сертифікатів	59
3.1.7. Характеристика державних цінних паперів	59
3.1.8. Характеристика фондових деривативів	60
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>63</i>
3.2. Ринок цінних паперів	64
3.2.1. Поняття та учасники ринку цінних паперів	64
3.2.2. Структура ринку цінних паперів.	65
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>71</i>

3.3. Визначення вартості цінних паперів і аналіз ефективності фінансових інвестицій	71
3.3.1. Визначення вартості грошей у часі і її використання у фінансових розрахунках	71
3.3.2. Моделі оцінки інвестиційної вартості акцій	74
3.3.3. Модель оцінки інвестиційної вартості облигацій.	79
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>81</i>
3.4. Управління інвестиційним портфелем	82
3.4.1. Поняття та принципи формування інвестиційного портфеля	82
3.4.2. Типи портфельів цінних паперів	85
3.4.3. Портфельний ризик і методи його зниження.	88
3.4.4. Управління портфелем цінних паперів	91
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>94</i>
Тема 4. Інвестиції в засоби виробництва	95
4.1. Особливості інвестування в засоби виробництва	95
4.2. Форми реальних інвестицій	97
4.3. Джерела фінансування та структура капіталовкладень	99
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>101</i>
Тема 5. Інноваційна форма інвестицій	102
5.1. Поняття інновацій. Основні стадії інноваційного процесу	102
5.2. Об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності	104
5.3. Венчурне підприємництво та його організаційні форми	108
5.4. Інтелектуальні інвестиції	111
5.5. Державне регулювання інноваційної діяльності.	112
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>115</i>
Тема 6. Залучення іноземного капіталу	116
6.1. Поняття та види іноземних інвестицій	116
6.2. Правове регулювання іноземних інвестицій	118
6.3. Міжнародна інвестиційна діяльність та її інститути.	121
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>130</i>
Тема 7. Обґрунтування доцільності інвестування.	131
7.1. Види оцінки ефективності інвестицій.	131
7.2. Методи оцінки ефективності інвестицій	132
7.3. Метод розрахунку чистого приведенного доходу (NPV).	133
7.4. Метод визначення рентабельності інвестицій	135
7.5. Метод визначення внутрішньої норми рентабельності	136
7.6. Метод розрахунку періоду окупності	137
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>138</i>

Тема 8. Інвестиційні проекти	139
8.1. Поняття, завдання та порядок розробки інвестиційного проекту	139
8.2. Учасники проекту	141
8.3. Класифікація інвестиційних проектів	142
8.4. Життєвий цикл проекту	145
8.5. Аналіз інвестиційних проектів	148
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	155
Тема 9. Фінансове забезпечення інвестиційного процесу	156
9.1. Джерела фінансування інвестиційної діяльності	156
9.2. Методи фінансування інвестиційної діяльності	158
9.3. Ціна авансованого капіталу	168
9.4. Оптимізація структури інвестиційних ресурсів	174
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	182
Тема 10. Менеджмент інвестицій	184
10.1. Сутність та завдання інвестиційного менеджменту	184
10.2. Основні функції інвестиційного менеджменту	186
10.3. Завдання та особливості управління фінансовими інвестиціями	188
10.4. Особливості управління реальними інвестиціями	190
10.5. Індикативне планування інвестиційної діяльності	191
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	195
Тема 11. Управління ризиками при реалізації інвестиційних проектів	196
11.1. Поняття та фактори виникнення ризику	196
11.2. Форми інвестиційного ризику	197
11.3. Управління ризиками	199
11.4. Методи зниження інвестиційних ризиків	200
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	203
Тема 12. Діагностика інвестиційної привабливості галузей економіки, регіонів та підприємств	205
12.1. Інвестиційна привабливість та методичні підходи до її визначення	205
12.2. Оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості галузей економіки	206
12.3. Оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості регіонів	208
12.4. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств	212
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	220

Тема 13. Організаційно-правове регулювання взаємодії суб'єктів інвестиційного процесу	221
13.1. Способи реалізації інвестиційних проектів	221
13.2. Договірні відносини в процесі реалізації проектів	224
13.3. Типи договорів підряду	225
13.4. Підрядні тендери та контракти	227
13.5. Порядок проведення тендерних торгів	228
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>230</i>
Тема 14. Використання інвестицій	231
14.1. Матеріально-технічне забезпечення інвестиційного проекту	231
14.2. Комплектація будівництв обладнанням	232
14.3. Етапи прийняття інвестором виконаних робіт і готових об'єктів	234
14.4. Моніторинг реалізації інвестиційних проектів	236
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>239</i>
Тема 15. Державне регулювання інвестиційної діяльності	240
15.1. Макроекономічне регулювання інвестиційного процесу	240
15.2. Правове регулювання інвестиційного процесу в Україні	242
15.3. Особливості правового регулювання діяльності іноземних інвесторів на території України	252
15.4. Інвестиційний клімат держави та фактори, що його формують	259
<i>Питання для самоперевірки та контролю засвоєння знань</i>	<i>263</i>
РОЗДІЛ II. ТЕСТИ, ЗАВДАННЯ І ЗАДАЧІ ДЛЯ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	264
РОЗДІЛ III. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	293
Теми рефератів для самостійної роботи	294
Розрахункова робота	295
РОЗДІЛ IV. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ	307
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	319
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	331

В основу навчального посібника покладено зміст навчальної дисципліни «Інвестування», яка є базовою для підготовки бакалаврів з напрямку «Фінанси і кредит» і має теоретико-прикладний характер. Навчальний посібник підготовлений з метою надання допомоги студентам економічних спеціальностей вищих закладів освіти у досконалому вивченні теоретичного матеріалу та набутті відповідних практичних навичок виконання економічних розрахунків у сфері обґрунтування інвестиційних рішень.

Предметом курсу «Інвестування» є вивчення фінансових відносин, що виникають у процесі здійснення інвестиційної діяльності, визначення основних показників інвестиційної діяльності та методики їх розрахунку, вивчення основних законів України, що регулюють інвестиційну діяльність. Навчальний посібник присвячено розгляду питань економічної сутності інвестицій та інвестиційних процесів, аналізу інвестиційного клімату та сучасного стану інвестиційної сфери в Україні, дослідженню ролі інвестиційної діяльності в системі ринкових відносин, розгляду концепції державного регулювання інвестиційної діяльності, особливостей здійснення реальних та фінансових інвестицій, вивченню механізму стимулювання і фінансування інвестиційної сфери, висвітленню питань щодо оцінки економічної ефективності інвестицій.

Метою дисципліни «Інвестування» є вивчення та засвоєння знань з інвестиційної діяльності, надання майбутнім фахівцям розуміння економічної сутності та механізму інвестування; формування теоретичної та методологічної бази, необхідної для вільного володіння практикою використання інвестиційних інструментів; вироблення вміння оцінювати й аналізувати інвестиційну привабливість галузей, регіонів, підприємств; інвестиційну політику, що проводиться в країні, інвестиційний клімат країни, а також оцінювати інвестиційні інструменти, портфелі та інвестиційні проекти.

Основне завдання дисципліни — вивчення конкретних шляхів і методів здійснення інвестиційних рішень, а також засобів підвищення ефективності інвестицій; забезпечити опанування студентами прийняття економічно обґрунтованих рішень; розуміння принципів інвестування, вміння оцінювати й аналізувати інвестиційну політику підприємства, що становить теоретичну і практичну базу для виконання дипломної (магістерської) роботи та майбутньої практичної діяльності.

Зміст дисципліни «Інвестування» базується на пізнанні теорії і практики інвестиційної сфери, є логічним продовженням та базується на основних положеннях дисциплін «Політекономія», «Історія економічних вчень», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Гроші та кредит», «Економіка підприємства», «Фінанси», «Економіка підприємства» і, в свою чергу, є базовою для спеціальних дисциплін «Інвестиційний менеджмент», «Проектний аналіз», «Аналіз інвестиційних проєктів», «Економіка і організація інноваційної діяльності» та «Фінансовий менеджмент».

Виходячи зі змісту навчальної дисципліни «Інвестування», даний навчальний посібник покликаний допомогти студентам поєднати теоретичні знання і практичні навички в опануванні основних тем курсу.

В результаті вивчення та засвоєння основних положень дисципліни «Інвестування» студенти повинні:

знати: основні положення організації, планування та державного регулювання інвестиційної діяльності підприємств; основи формування та оптимізації структури джерел фінансування інвестиційної діяльності; принципи формування, типи та тактику управління портфелем цінних паперів; класифікацію та методичні підходи до аналізу інвестиційних проєктів; зміст, види та систему показників оцінки ефективності інвестицій.

вміти: оцінювати вплив чинників зовнішнього середовища на інвестиційну діяльність підприємства; розробляти стратегію і тактику інвестиційної діяльності підприємства; складати довгострокові та короткострокові плани інвестиційної діяльності підприємства; аналізувати окремі фінансові інструменти, обирати метод визначення та розраховувати показники ефективності інвестицій.

Вивчення дисципліни має сприяти формуванню у студентів економічного мислення, творчої активності, навичок самостійної роботи. Вивчення курсу допоможе студентам орієнтуватися в питаннях інвестиційної діяльності на макро- та мікрорівні, особливостях інвестування в ринкових економічних умовах, розуміти роль інвестиційної політики як засобу підвищення ефективності підприємницької діяльності, виробництва конкурентоспроможної продукції та освоєння нових ринків її збуту; вміти управляти інвестиційними проєктами на підприємстві та обирати найефективніші напрями інвестування.

Навчальний посібник складається із чотирьох розділів, які включають зміст лекцій, тести та завдання для практичних та семінарських занять, методичне забезпечення для самостійної роботи, рекомендації до розв'язання задач. Структурними складовими посібника в розрізі кожної теми курсу є: викладення основних положень теоретичної підготовки, основні терміни та поняття, контрольні питання для перевірки

знань. Для визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу пропонуються тестові завдання з кожної теми курсу. З метою формування навичок виконання економічних розрахунків, проведення аналітичної і дослідницької роботи, у практикумі наведено задачі для самостійного розв'язання. Термінологічний словник покликаний допомогти сформуувати теоретичну та методологічну базу, необхідну для подальшого оволодіння практикою фінансового, реального, інноваційного та іноземного інвестування. Запропоновані у посібнику форми навчання дають можливість студентам у повному обсязі вивчити новий матеріал, закріпити його, навчити правильно застосовувати методичний інвестиційний інструментарій, розвинути практичні навички та виробити вміння аналізувати доцільність реалізації інвестиційних проєктів, а також самостійно контролювати знання.